

Zaak C-649/19

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

3 september 2019

Verwijzende rechter:

Spetsializiran nakazatelen sad (bijzondere strafrechter, Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 augustus 2019

Strafzaak tegen:

IR

Voorwerp van het hoofdgeding

Procedure over de uitvaardiging van een Europees aanhoudingsbevel met het oog op strafvervolgning

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vraag

Uitlegging en toetsing van de geldigheid van Unierechtelijke bepalingen, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

- 1) Kan een beklaagde die op grond van een Europees aanhoudingsbevel is aangehouden, zich beroepen op de rechten van de beklaagde ingevolge artikel 4 (met name het recht krachtens artikel 4, lid 3), artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13?
- 2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: moet artikel 8 van kaderbesluit 2002/584/JBZ aldus worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan een inhoudelijke wijziging van het als bijlage bij het Europees aanhoudingsbevel gevoegde formulier, met name de toevoeging van een

nieuwe tekst in dit formulier met betrekking tot de rechten van de gezochte persoon om het nationaal aanhoudingsbevel en het Europees aanhoudingsbevel bij de rechterlijke autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat aan te vechten?

- 3) Indien de tweede vraag ontkennend wordt beantwoord: is het in overeenstemming met overweging 12, artikel 1, lid 3, van kaderbesluit 2002/584/JBZ, artikel 4, artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13/EU en de artikelen 6 en 47 van het Handvest wanneer een Europees aanhoudingsbevel wordt uitgevaardigd met strikte inachtneming van het formulier zoals opgenomen in de bijlage (dat wil zeggen zonder de gezochte persoon informatie te verstrekken over zijn rechten ten aanzien van de uitvaardigende rechterlijke autoriteit) en de uitvaardigende rechterlijke autoriteit, zodra zij in kennis is gesteld van de aanhouding van de persoon, laatstgenoemde onverwijld over zijn rechten informeert en hem de overeenkomstige stukken toezendt?
- 4) Indien er geen andere rechtsgrond bestaat ter waarborging van de rechten van een op grond van een Europees aanhoudingsbevel aangehouden persoon uit hoofde van artikel 4, en met name artikel 4, lid 3, alsook uit hoofde van artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13/EU, is kaderbesluit 2002/584 dan geldig?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht en rechtspraak van het Hof

Kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten (PB 2002, L 190, blz. 1), gewijzigd bij kaderbesluit 2009/299/JBZ (PB 2009, L 81, blz. 24)

Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PB 2012, L 142, blz. 1)

Richtlijn 2014/41/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende het Europees onderzoeksbevel in strafzaken (PB 2014, L 130, blz. 1)

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (PB 2012, C 326, blz. 391)

Arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 10 november 2016, Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858); 23 januari 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27); 25 juli 2018, AY (C-268/17, EU:C:2018:602); 6 december 2018, IK (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991), en 27 mei 2019, OG en PI (C-508/18 en C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), en PF (C-509/18, EU:C:2019:457); conclusie van advocaat-generaal Y. Bot in de zaak Gavanozov (C-324/17, EU:C:2019:312)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Artikel 37 van de Zakon za ekstraditsiata i evropeyiskata zapoved za arest (Bulgaarse wet inzake de overlevering en het Europees aanhoudingsbevel)

Artikelen 55, 65, 269 en 270 van de Nakazatelno-protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van strafvordering; hierna: „NPK”)

Artikelen 72 tot en met 74 van de Zakon za ministerstvoto na vatreshnite raboti (Bulgaarse wet inzake het Ministerie van Binnenlandse Zaken; hierna: „ZMVR”)

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 IR is aangeklaagd wegens deelneming aan een criminele organisatie die, met het oog op verrijking, grote hoeveelheden accijnsproducten zonder banderollen (hierna: „accijnszegels”) over de grens wilde brengen, en wegens medeplichtigheid aan de opslag van accijnsproducten zonder accijnszegels. Op deze delicten staan gevangenisstraffen van maximaal tien dan wel acht jaar.
- 2 Bij aanvang van de gerechtelijke fase van de procedure op 24 februari 2017 had IR zijn woonadres verlaten. De pogingen van de rechter om zijn verblijfplaats vast te stellen, zijn zonder resultaat gebleven. Hem is een advocaat toegewezen. Bij beslissing van 10 april 2017, die op 19 april 2017 in tweede aanleg is bevestigd, heeft de verwijzende rechter ten aanzien van IR de maatregel van „voorlopige hechtenis” opgelegd (deze handeling staat gelijk aan het nationaal aanhoudingsbevel). IR is niet in persoon ter zitting verschenen; zijn verdediging is waargenomen door de [aan hem] toegewezen advocaat.
- 3 Op 25 mei 2017 heeft de verwijzende rechter een Europees aanhoudingsbevel tegen IR uitgevaardigd. Daarin wordt uiteengezet dat het nationaal aanhoudingsbevel bij verstek van IR is uitgevaardigd (vak d, punt 2) en dat het nationaal aanhoudingsbevel na de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel persoonlijk aan hem zal worden uitgereikt op het tijdstip van zijn overlevering, dat hem zijn rechten j uitdrukkelijk zullen worden meegedeeld en dat hij de beslissing kan aanvechten middels een verzetprocedure of een procedure in hoger beroep (vak d, punt 3.4). Voorts wordt erop gewezen dat IR pas na zijn overlevering aan de Bulgaarse autoriteiten tegen zijn detentie (voorlopige hechtenis) kan opkomen (vak d, punt 4).
- 4 IR is tot op heden niet gelokaliseerd en aangehouden.
- 5 Er is geen informatie voorhanden waaruit blijkt dat IR ervan op de hoogte is dat de tegen hem ingestelde strafvervolgning door een rechter wordt behandeld, dat zowel op het nationale grondgebied [van Bulgarije] als op het grondgebied van de Europese Unie een rechterlijk bevel tot aanhouding tegen hem is uitgevaardigd en dat hij wordt verdedigd door een toegewezen advocaat. Evenmin is bekend of IR over informatie beschikt aangaande de identiteit van deze advocaat.

- 6 In het licht van richtlijn 2012/13 en tegen de achtergrond van de recente arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaken OG en PI (C-508/18) en PF (C-509/18), alsook van de conclusie van de advocaat-generaal in de zaak Gavanozov (C-324/17), betwijfelt de verwijzende rechter of het op deze wijze uitgevaardigde Europees aanhoudingsbevel verenigbaar is met het Unierecht, in die zin dat het IR geen passende rechterlijke bescherming waarborgt. Meer in het bijzonder onthoudt het hem elke daadwerkelijke mogelijkheid om – onmiddellijk na zijn aanhouding in de uitvoerende lidstaat – in de uitvaardigende lidstaat een verzoek (bij de verwijzende rechter) in te dienen tot intrekking van het nationaal en Europees aanhoudingsbevel. Dit kan hij immers pas doen na zijn overlevering in het kader van de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel.
- 7 Bijgevolg heeft de verwijzende rechter het uitgevaardigde Europees aanhoudingsbevel ingetrokken en besloten een nieuw Europees aanhoudingsbevel uit te vaardigen dat zodanig is opgesteld of waaraan dergelijke documenten zijn toegevoegd [informatie over de rechten van de beklaagde en kopieën van de stukken aangaande (het rechterlijk bevel tot) zijn inhechtenisneming], dat de rechten voortvloeiend uit richtlijn 2012/13 worden gewaarborgd. In dit verband is de verwijzende rechter echter aangewezen op nadere toelichtingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Korte uiteenzetting van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 8 IR is niet op grond van het Europees aanhoudingsbevel aanhouden en kan ook in de toekomst niet worden aangehouden, aangezien het aanhoudingsbevel is ingetrokken. Desalniettemin zijn de gestelde vragen niet hypothetisch van aard.
- 9 De verwijzingsbeslissing heeft als doel om te vernemen of het met het Unierecht verenigbaar is wanneer een nieuw aanhoudingsbevel met dezelfde inhoud wordt uitgevaardigd, of dat een nieuw Europees aanhoudingsbevel moet worden uitgevaardigd met een andere inhoud die de rechten van IR waarborgt, of dat de uit richtlijn 2012/13 voortvloeiende rechten van IR op een andere wijze moeten worden gewaarborgd.
- 10 Volgens de verwijzende rechter is het niet correct om de arrestatie van IR in een andere lidstaat af te wachten en pas dan deze vragen voor te leggen, want in dat geval zouden de rechten van IT onomkeerbaar worden aangetast. Bovendien zou de verwijzende rechter pas bij de overlevering van IR worden geïnformeerd. Op dat tijdstip zou de arrestatie echter alleen op grond van het nationaal aanhoudingsbevel plaatsvinden, met als gevolg dat de prejudiciële vragen niet langer actueel zouden zijn.

- 11 Wanneer de door het Unierecht gewaarborgde rechten van een Unieburger door een rechterlijke handeling van een nationale rechterlijke autoriteit kunnen worden geschonden, moet een prejudiciële vraag vóór de vaststelling van die handeling worden gesteld en niet erna, ook al gelet op de onomkeerbare aard van de schadelijke gevolgen ervan. In die zin moet ook punt 66 van het arrest van het Hof van 6 december 2018 in de zaak IK (C-551/18) worden begrepen waarin het Hof stelt dat „met betrekking tot een procedure inzake een Europees aanhoudingsbevel het waarborgen van de inachtneming van de rechten van de persoon wiens overlevering wordt gevraagd, in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de uitvaardigende lidstaat [is]”. Ook in een eerdere prejudiciële procedure heeft het Hof dezelfde beslissing gegeven met betrekking tot de twijfels van de verwijzende rechter aangaande de intrekking van een uitgevaardigd aanhoudingsbevel [arrest van het Hof van 25 juli 2018, AY (C-268/17, punten 26- 29)]. De onderhavige procedure verschilt evenwel van de genoemde zaken, in die zin dat de verwijzende rechter eerst heeft besloten om het Europees aanhoudingsbevel in te trekken om vervolgens zijn vragen voor te leggen teneinde een nieuw, maar ditmaal onbetwistbaar rechtmatig aanhoudingsbevel te kunnen uitvaardigen.

Eerste prejudiciële vraag

- 12 Uit de bewoordingen van richtlijn 2012/13 kan niet eenduidig worden opgemaakt of een persoon die op grond van een Europees aanhoudingsbevel in een andere lidstaat wordt aangehouden, de rechten geniet die voortvloeien uit artikel 4, en met name uit artikel 4, lid 3, van richtlijn 2012/13 en die naar hun aard kunnen worden opgeworpen voor de rechterlijke autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat. Enerzijds bepaalt artikel 4 dat het van toepassing is op alle beklaagden die zijn gedetineerd, zonder te verduidelijken of dit op grond van een nationaal of Europees aanhoudingsbevel heeft plaatsgevonden. Derhalve is er geen reden voor een verschil in behandeling op grond van dit criterium. Anderzijds voorziet artikel 5 in andere rechten van aangehouden dan wel gedetineerde personen die rechtstreeks verband houden met de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel en die uitsluitend van toepassing zijn in de uitvoerende lidstaat. Dat aan artikel 4 en aan artikel 5 verschillende rechten kunnen worden ontleend, blijkt ook uit de inhoud van beide formulieren (verklaring van rechten bij aanhouding, bijlage I en bijlage II) die slechts ten dele gelijklopend is. Bijgevolg rijst de vraag of een persoon die op grond van een Europees aanhoudingsbevel is gearresteerd dan wel gedetineerd, alle rechten geniet die uit artikel 4, en met name uit artikel 4, lid 3, en uit artikel 5 van richtlijn 2012/13 voortvloeien, dan wel of hij zich alleen kan beroepen op de rechten die voortvloeien uit artikel 5 en dus niet op de rechten die voortvloeien uit artikel 4.
- 13 Deze vraag rijst in het licht van artikel 4, lid 2, van richtlijn 2012/13 dat bepaalt dat aan de gedetineerde beklaagde – naast alle in artikel 3 genoemde rechten – ook aanvullende rechten op grond van artikel 4 toekomen. Een soortgelijke formulering ontbreekt in artikel 5.

- 14 Deze vraag rijst voorts ook in het licht van de bewoordingen van overweging 39 van richtlijn 2012/13. In de aanhef daarvan luidt het dat de rechten bij aanhouding ook gelden voor personen die zijn aangehouden met het oog op de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel. Hieruit zou kunnen worden opgemaakt dat hun alle rechten krachtens artikel 4 toekomen. Terzelfder tijd luidt het in dezelfde aanhef dat deze rechten mutatis mutandis (op vergelijkbare wijze) dienen te gelden, dat wil zeggen dat er van een volledige overeenstemming geen sprake is. Bovendien wordt in de tweede volzin erop gewezen dat de rechten van personen die op grond van een Europees aanhoudingsbevel zijn aangehouden, in bijlage II zijn opgenomen. Hieruit kan worden opgemaakt dat deze aangehouden personen zich alleen kunnen beroepen op de rechten als opgenomen in bijlage II, en dus niet op de rechten als opgenomen in bijlage I.
- 15 Dezelfde vraag rijst ook met betrekking tot artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/2013. Of meer concreet: wanneer een persoon op grond van een Europees aanhoudingsbevel wordt aangehouden of gedetineerd, moet dan worden aangenomen dat deze persoon zich pas na de overlevering aan de uitvaardigende lidstaat – volgend op de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel – kan beroepen op het recht om onverwijld op de hoogte te worden gebracht van de reden(en) van zijn aanhouding of detentie, alsook op het recht om alle stukken uit het dossier te ontvangen die essentieel zijn om zijn aanhouding of detentie aan te vechten?
- 16 Een belangrijk argument voor het stellen van deze vragen is dat geen overeenkomstige wijzigingen in kaderbesluit 2002/584 zijn doorgevoerd die ertoe zouden leiden dat dit kaderbesluit dezelfde rechten waarborgt als die welke de recentere richtlijn 2012/13 toekent aan personen die op grond van een Europees aanhoudingsbevel zijn aangehouden of gedetineerd. Het uitblijven van overeenkomstige wijzigingen wijst erop dat richtlijn 2012/13 geen andere rechten toekent aan op grond van een Europees aanhoudingsbevel aangehouden of gedetineerde personen dan die welke dezen reeds krachtens kaderbesluit 2002/584 genoten.
- 17 Ook dient rekening te worden gehouden met het gelijkwaardigheidsbeginsel, volgens hetwelk een persoon op wie het Unierecht van toepassing is, niet minder gunstig mag worden behandeld dan in een vergelijkbare zuiver nationale situatie. Vanuit deze invalshoek kan artikel 5 van richtlijn 2012/13 bezwaarlijk aldus moeten worden uitgelegd dat het een op grond van een Europees aanhoudingsbevel gedetineerde beklaagde de rechten uit hoofde van artikel 4 ontzegt die deze beklaagde naar nationaal recht wel bezit en ook geldend kan maken wanneer hij op grond van een nationaal aanhoudingsbevel in het binnenland wordt aangehouden. Hetzelfde geldt met betrekking tot de rechten die voortvloeien uit artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13. In een nationale situatie kan de persoon deze rechten onmiddellijk na zijn aanhouding uitoefenen, in het geval van de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel, daarentegen, kan hij dit pas na de overlevering aan de

uitvaardigende lidstaat. In een identieke nationale situatie (namelijk bij een aanhouding in het binnenland) zou deze persoon in beginsel als volgt worden behandeld: hij zou worden geïnformeerd over de rechten die hem als aangehouden persoon toekomen, naast zijn rechten als beklaagde (artikel 55 NPK en de artikelen 72 tot en met 74 ZMVR). Voorts zou hij uitvoerig worden geïnformeerd over het aanhoudingsbevel en daarvan een afschrift ontvangen; hij zou worden geïnformeerd over het recht om zijn detentie aan te vechten en over het recht om, in het kader van deze verzetprocedure, inzage te krijgen in alle stukken van het dossier. Hij zou rechtstreeks contact mogen opnemen met zijn advocaat, ook in gevallen waarin hem van overheidswege een advocaat is toegewezen. In een identieke nationale situatie zou de rechter hem bovendien ambtshalve een afschrift toezenden van de tenlastelegging, met daarin een gedetailleerde beschrijving van het strafbare feit dat aan de beschuldiging ten grondslag ligt, alsook zijn beslissing over de vaststelling van de datum voor de inhoudelijke behandeling, met daarin een uitvoerige beschrijving van de rechten tijdens de gerechtelijke procedure. Op die manier zou de aangehouden persoon, die over zijn rechten is geïnformeerd en op de hoogte is van de juridische en feitelijke context van zijn detentie, de mogelijkheid worden geboden om zijn detentie onverwijld voor de rechter aan te vechten (artikel 72, lid 4, ZMVR en de artikelen 65 en 270 NPK).

Tweede prejudiciële vraag

- 18 Mocht uit het antwoord op de eerste vraag volgen dat een persoon die in een andere lidstaat op grond van een Europees aanhoudingsbevel wordt aangehouden of gedetineerd, over alle rechten beschikt waarover hij zou beschikken wanneer hij in het binnenland op grond van een nationaal aanhoudingsbevel zou worden gearresteerd, is de verwijzende rechter ertoe gehouden de vereiste voorwaarden voor de feitelijke en effectieve uitoefening van deze rechten te creëren. In dat verband zou het de voorkeur verdienen de persoon reeds op het tijdstip van aanhouding, bij de uitreiking van het Europees aanhoudingsbevel (artikel 11, lid 1, van kaderbesluit 2002/584), over zijn rechten te informeren. Het zou, anders gesteld, het meest zinvol zijn indien zijn rechten als gedetineerde in het Europees aanhoudingsbevel worden vermeld.
- 19 Bijgevolg wordt met de tweede prejudiciële vraag verzocht om uitlegging van artikel 8 van kaderbesluit 2002/584, met name of dit aldus kan worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan een inhoudelijke wijziging van het Europees aanhoudingsbevel, meer bepaald de toevoeging van een nieuwe tekst (bijvoorbeeld onder letter „F”) met betrekking tot de rechten van de gedetineerde persoon ten aanzien van de rechterlijke autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat, inzonderheid met betrekking tot het aanvechten van de door deze autoriteiten uitgevaardigde nationale en Europese aanhoudingsbevelen (artikel 4, lid 3, van richtlijn 2012/13).
- 20 Door een dergelijke tekstpassage in het Europees aanhoudingsbevel op te nemen, zouden de rechten van de gedetineerde persoon zijn gewaarborgd en zou hij (voor

zover mogelijk) in dezelfde positie worden gebracht als wanneer hij in het binnenland op grond van een nationaal aanhoudingsbevel zou zijn aangehouden.

- 21 Deze juridische oplossing zou evenwel op bezwaren kunnen stuiten.
- 22 Kaderbesluit 2002/584 beoogt de totstandbrenging van een geharmoniseerd rechtsinstrument dat op een zuiver Unierechtelijke materie – het Europees aanhoudingsbevel – ziet. Er bestaan geen nationale verschillen die de invoering kunnen rechtvaardigen van formulieren die afwijken van de modelformulieren overeenkomstig artikel 4, lid 4, tweede volzin, en artikel 5, lid 2, tweede volzin, van richtlijn 2012/13. Bijgevolg zou het toevoegen van nieuwe informatie aan het standaardformulier van het Europees aanhoudingsbevel die verder reikt dan de informatie waarin artikel 8, lid 1, van het kaderbesluit voorziet of waarin het kaderbesluit überhaupt voorziet (met name de informatie overeenkomstig richtlijn 2012/13), ertoe leiden dat het Europees aanhoudingsbevel vergezeld zou gaan van afwijkende standaardformulieren, naargelang van de specifieke nationale rechten van de gedetineerde personen. Dit druist in tegen de doelstelling van het Europees aanhoudingsbevel als geharmoniseerd juridisch middel voor de overlevering van een persoon met het oog op strafvervolgung. In dit verband bepaalt punt 1.3. „Het EAB-formulier” in de inleiding van het handboek voor het uitvoeren van een Europees aanhoudingsbevel [mededeling van de Commissie van 28 september 2017 (2017/C 335/01)] als volgt: „Alleen dit formulier mag worden gebruikt, zonder enige wijziging.”
- 23 Het Europees aanhoudingsbevel is een mededeling van de uitvoerende rechterlijke autoriteit aan de uitvoerende rechterlijke autoriteit. Bijgevolg is de inhoud ervan gericht op het vaststellen van de voorwaarden voor de overlevering van de gezochte persoon. De schriftelijke verklaring van rechten bij aanhouding overeenkomstig artikel 4 van richtlijn 2012/13, daarentegen, is een mededeling van de nationale rechterlijke autoriteit aan de gezochte persoon. Deze verklaring, alsook de informatieverschaffing overeenkomstig artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13, staan los van de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel. Bijgevolg vallen zij buiten het bestek van de bewoordingen van het Europees aanhoudingsbevel.

Derde prejudiciële vraag

- 24 Mocht het Hof de eerste vraag bevestigend en de tweede vraag ontkennend beantwoorden, dient de verwijzende rechter vast te stellen of er geen andere juridische middelen voorhanden zijn teneinde te waarborgen dat IR na zijn aanhouding in een andere lidstaat op grond van een Europees aanhoudingsbevel zijn rechten krachtens richtlijn 2012/13 onverwijld en daadwerkelijk kan uitoefenen. Dit betekent dat IR onmiddellijk (of zo spoedig mogelijk) na zijn arrestatie moet worden geïnformeerd over zijn rechten overeenkomstig artikel 4, en met name overeenkomstig artikel 4, lid 3, over de redenen voor zijn aanhouding overeenkomstig artikel 6, lid 2, en over zijn recht op toegang tot de stukken van het dossier overeenkomstig artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13.

- 25 Een relatief efficiënte juridische oplossing zou erin bestaan dat de verwijzende rechter, zodra hij kennis heeft gekregen van de detentie van IR in een andere lidstaat, IR onverwijld de verklaring van rechten bij aanhouding en een afschrift van het nationaal aanhoudingsbevel en van de bewijsstukken ter ondersteuning ervan toezendt, hem de nodige informatie over zijn advocaat meedeelt en, in voorkomend geval, hem desgevraagd een afschrift van verdere stukken uit het dossier toezendt. De uitreiking van deze stukken zou kunnen geschieden via de uitvaardiging van een Europees onderzoeksbevel, zoals geregeld in artikel 5 van de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie.
- 26 Deze juridische oplossing is slechts betrekkelijk doeltreffend, en wel om de volgende redenen.
- 27 Allereerst legt kaderbesluit 2002/584 de uitvoerende lidstaat geen enkele verplichting op om de uitvaardigende lidstaat in te lichten over de aanhouding van de gezochte persoon. Een dergelijke informatievervalsing kan toevallig plaatsvinden bij een informatietoezending over andere omstandigheden, bijvoorbeeld wanneer de meegedeelde gegevens onvoldoende zijn (artikel 15, lid 2) of in het geval van een vertraging in de procedure (artikel 17, lid 4). Om die reden zou de uitvaardigende rechterlijke autoriteit moeten toelaten dat bij de uitvaardiging van het Europees aanhoudingsbevel sprake is van een opzettelijke fout of weglating om er van haar kant voor te zorgen dat zij na de aanhouding van de gezochte persoon onverwijld door de uitvoerende rechterlijke autoriteit in kennis wordt gesteld overeenkomstig de regeling in artikel 15, lid 2, van kaderbesluit 2002/584. Een doelbewuste rechtsschending (onrechtmatige uitvaardiging van een Europees aanhoudingsbevel) mag geen voorwaarde zijn voor het waarborgen van de rechten van de gezochte persoon. Bovendien moet de informatietoezending overeenkomstig artikel 15, lid 3, een uitzondering op de regel blijven [arrest van het Hof van 23 januari 2018, Piotrowski (C-367/16, punt 61)].
- 28 Ten tweede neemt de correspondentie tussen de uitvoerende en uitvaardigende rechterlijke autoriteiten enige tijd – doorgaans enkele dagen – in beslag. Tijdens die periode blijft de aangehouden persoon verstoken van de rechten krachtens richtlijn 2012/13. Dit is in strijd met de – in overweging 12 en artikel 1 van kaderbesluit 2002/584 – verankerde verplichting tot bescherming van de rechten van deze persoon. Een dergelijke vertraging is in strijd met de verplichting tot bescherming van het recht op veiligheid van de aangehouden persoon als neergelegd in artikel 6 van het Handvest. Aan het vereiste van een redelijke termijn voor de behandeling van zijn eventuele beroep is evenmin voldaan, aangezien alleen al het instellen van dit beroep onnodige vertraging oploopt omdat de aangehouden persoon laattijdig over zijn rechten is geïnformeerd en de nodige stukken voor zijn verdediging pas op een later tijdstip zijn toegezonden. Een dergelijke vertraging levert bovendien schending op van het gelijkwaardigheidsbeginsel, aangezien de op grond van een Europees aanhoudingsbevel aangehouden persoon aanzienlijk minder gunstig wordt

behandeld dan een persoon die in het kader van een binnenlandse situatie wordt aangehouden.

Vierde prejudiciële vraag

- 29 Een bevestigend antwoord op de tweede of de derde vraag biedt nog geen voldoende doeltreffende waarborg, aangezien de uitvaardigende rechterlijke autoriteiten in dat geval alleen de mogelijkheid wordt geboden om de bewoordingen van het Europees aanhoudingsbevel aan te vullen, dan wel om de gedetineerde persoon na de detentie over zijn rechten te informeren. Er is hooguit sprake van een mogelijkheid, niet van een verplichting.
- 30 Een dergelijke bindende verplichting is evenwel noodzakelijk.
- 31 In artikel 14 van richtlijn 2014/41 is uitdrukkelijk een soortgelijke verplichting opgenomen voor de uitvaardiging van een Europees onderzoeksbevel. Aangezien de rechten van de personen op wie een Europees onderzoeksbevel betrekking heeft, in geringere mate worden aangetast dan de rechten van personen die op grond van een Europees aanhoudingsbevel zijn aangehouden of gedetineerd, is het onaanvaardbaar dat het Unierecht alleen voor eerstgenoemde personen juridische middelen ter beschikking stelt, en niet voor laatstgenoemde.
- 32 Indien er niet één of meerdere juridische oplossingen voorhanden zijn die in hun geheel waarborgen dat een op grond van een Europees aanhoudingsbevel gearresteerde persoon zijn rechten krachtens richtlijn 2012/13 rechtmatig kan uitoefenen, rijst in het licht van artikel 6 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, artikelen 6 en 47 van het Handvest en overweging 12 en artikel 1, lid 3, van kaderbesluit 2002/584 de vraag of het aldus opgezette stelsel van kaderbesluit 2002/584 geldig is, voor zover het de rechten krachtens richtlijn 2012/13 niet waarborgt.
- 33 Meer concreet rijst de vraag of het feit dat een op grond van een Europees aanhoudingsbevel gearresteerde persoon bij aanhouding in de uitvoerende lidstaat niet onverwijld over zijn rechten overeenkomstig artikel 4 kan worden geïnformeerd en niet in kennis kan worden gesteld van de vereiste informatie overeenkomstig artikel 6, lid 2, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 2012/13, schending oplevert van de verplichting tot eerbiediging van de grondrechten.
- 34 Voorts moet worden nagegaan of het verenigbaar is met het recht op vrijheid en veiligheid overeenkomstig artikel 6 en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte overeenkomstig artikel 47, lid 1, van het Handvest wanneer de gedetineerde persoon zich tot en met de beslissing tot tenuitvoerlegging of weigering van het Europees aanhoudingsbevel de facto in de onmogelijkheid bevindt om de detentie in de uitvaardigende lidstaat aan te vechten (aanvechting van zowel het nationaal als Europees aanhoudingsbevel), of daarin ernstig wordt belemmerd.

- 35 Tot slot rijst de vraag of dit mechanisme van kaderbesluit 2002/584 dat de gedetineerde persoon geen waarborgen biedt om zijn rechten overeenkomstig richtlijn 2012/13 feitelijk uit te oefenen en het hem bijgevolg moeilijk of onmogelijk maakt om zijn rechten voor de rechterlijke autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat te verdedigen, verenigbaar is met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie aangaande dit verweer in rechte. Zo stelt het Hof in punt 70 van zijn arrest van 27 mei 2019 in de zaak OF en PI (C-508/18), alsook in punt 48 van het op dezelfde dag gewezen arrest in de zaak PF (C-509/18), dat „[...] de persoon die het voorwerp uitmaakt van dit nationale aanhoudingsbevel alle waarborgen heeft genoten die eigen zijn aan de vaststelling van dit soort beslissingen, met name de waarborgen die voortvloeien uit de grondrechten en de fundamentele rechtsbeginselen als bedoeld in artikel 1, lid 3, van kaderbesluit 2002/584”. In het geval van een bij een veroordeling bij verstek uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel schuilt de wezenlijke waarborg in de mogelijkheid om de rechtmatigheid van de detentie in een vroeg stadium aan te vechten. Bovendien luidt het in het punt 75 respectievelijk punt 53 van de genoemde arresten dat „[...] de beslissing om een dergelijk aanhoudingsbevel uit te vaardigen en met name de evenredigheid van een dergelijke beslissing in de betreffende lidstaat [moet bovendien] [...] het voorwerp kunnen uitmaken van een beroep in rechte dat volledig voldoet aan de vereisten die voortvloeien uit een effectieve rechterlijke bescherming”. Hoewel punt 75 op een specifieke situatie betrekking heeft, volgt hieruit ontegensprekelijk het vereiste om het uitgevaardigde aanhoudingsbevel te kunnen aanvechten, met dien verstande dat deze aanvechting de hoedanigheid van een effectieve rechterlijke bescherming bezit. Of anders gesteld: reeds tijdens de procedure tot tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel heeft de gezochte persoon het recht om zich voor de rechterlijke autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat te verdedigen en de rechtmatigheid van het nationaal en Europees aanhoudingsbevel aan te vechten. Opdat de gedetineerde persoon deze door het Hof erkende rechtsinstrumenten daadwerkelijk zou kunnen aanwenden, is het onontbeerlijk dat aan deze persoon de rechten overeenkomstig richtlijn 2012/13 toekomen, en wel op het in de richtlijn genoemde tijdstip – het tijdstip van zijn aanhouding.

Speciaal verzoek

- 36 Bij toewijzing van het verzoek om kaderbesluit 2002/584 ongeldig te verklaren, verzoekt de verwijzende rechter het Hof om zich erover uit te spreken of het, met het oog op de onvermijdelijke problemen die in de aanhangige zaken over de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel zouden ontstaan [punt 56 van het arrest van het Hof van 10 november 2016 in de zaak Poltorak (C-452/16)], noodzakelijk is om een overgangperiode voor de handhaving van de rechtsgevolgen vast te stellen.